

فصلنامه علمی پژوهشی
دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت
دوره ۱۲ / شماره ۲ (پیاپی ۴۶) / تابستان ۱۴۰۲
صفحه ۴۵۹ تا ۴۷۲

تبیین ابعاد کمی و کیفی افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت ها در ایران

ندا آقایی متعلقی

دانشجوی دکتری حسابداری، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران
n.aghai1989@gmail.com

رضیه علی خانی

استادیار گروه حسابداری، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران (نویسنده مسئول)
Alikhani_r2@yahoo.com

مهدی مران جوری

استادیار گروه حسابداری، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران
Mr. Maranjory@gmail.com

محمود صمدی

استادیار گروه حسابداری، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران
mstlargani@gmail.com

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۷/۰۸ تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۸/۲۶

چکیده

هدف پژوهش حاضر، تبیین ابعاد کمی و کیفی افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت هاست. برای اندازه گیری کمیّت و کیفیت افشای اطلاعات آتی شرکت ها از تحلیل محتوی استفاده شده است. در این پژوهش، واحد تحلیل محتوی تعداد جمله می باشد. بدین منظور گزارش هیات مدیره به مجمع ۱۳۳ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۷، مورد بررسی قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل یافته ها از نرم افزارهای اکسل و اس پی اس اس استفاده شده است. یافته های پژوهش نشان داد، بین سطح افشای اطلاعات آتی شرکت ها در صنایع مختلف تفاوت معنی داری دارد. بیشترین سطح افشای اطلاعات آتی متعلق به صنعت قند و شکر و کمترین سطح افشای اطلاعات آتی مربوط به صنعت ماشین آلات و تجهیزات بوده است. همچنین موضوع افشای اطلاعات آتی در گزارش هیات مدیره به مجمع شرکت ها تفاوت معنی داری دارد. بیشترین افشا در بخش اقلام سود و زبانی و کمترین افشا در بخش اقلام ترازنامه ای بوده است. در نهایت لحن افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت ها تفاوت معنی داری دارد. بیشترین افشا دارای لحن مثبت و کمترین افشا دارای لحن منفی بوده است.

واژه های کلیدی: افشای اطلاعات آتی، ابعاد کمی، ابعاد کیفی.

۱- مقدمه

اصل افشا یکی از اصول حسابداری است که بر تمام جوانب گزارشگری مالی تاثیر دارد. به موجب این اصل باید تمام واقعیت های با اهمیت مربوط به رویدادها و فعالیت های واحد تجاری به شکل مناسب و کامل گزارش شوند. براساس اصل افشا، صورت های مالی اساسی باید حاوی تمامی اطلاعات با اهمیت، مربوط و به موقع باشند و این نوع اطلاعات به گونه ای قابل فهم و کامل تهیه شوند و به نحو مناسب در اختیار گروه های استفاده کننده قرار گیرند تا امکان اتخاذ تصمیمات آگاهانه برای استفاده کنندگان را فراهم سازند. از طرف دیگر، اطلاعاتی که ارایه می شود نباید از لحاظ کمیت و کیفیت به گونه ای باشد که موجب سردرگمی استفاده کنندگان از صورت های مالی شوند (حسنین و حسینی، ۲۰۱۴). امروزه افشای اطلاعات تنها محدود به اطلاعات مالی در چارچوب گزارش های مالی نیست، بلکه شرکت ها معمولاً دسته ای از اطلاعات غیرمالی را با هدف اثرگذاری بر تصمیمات استفاده کنندگان، افشا می کنند. اطلاعات منتشر شده در گزارش سالانه را می توان به اطلاعات گذشته و اطلاعات آتی تقسیم بندی نمود. افشای اطلاعات گذشته (تاریخی) اشاره به نتایج مالی گذشته دارد و افشای آتی طبقه ای از اطلاعات است که شامل برنامه های فعلی و پیش بینی آینده است که سرمایه گذاران و سایر استفاده کنندگان را قادر به ارزیابی عملکرد مالی آینده شرکت می کند. چنین افشایی شامل پیش بینی مالی از قبیل پیش بینی درآمد، بازده موردانتظار، گردش وجوه نقد پیش بینی شده و یا هر شاخص مالی دیگری، می باشد (الخطیب، ۲۰۱۴). نقش افشای اطلاعات آتی در بازارهای سرمایه بسیار مهم است، زیرا محیط اقتصادی بسیار پویا است و در نتیجه نمی توان صرفاً "به اطلاعات تاریخی، متکی بود (بوجاکی، زیقال و بوزیس، ۱۹۹۹). همراه با توسعه اقتصادی، صرفاً افشای اطلاعات تاریخی شرکت ها نمی تواند نیازهای متنوع اطلاعاتی سرمایه گذاران را برآورده سازد. به ویژه، تغییر سریع شرایط اقتصادی باعث می شود نواقص احتمالی اطلاعات تاریخی مشهودتر شود. در برخی موارد، اطلاعات تاریخی نمی توانند برای سهامداران بینش کافی در پیش بینی عوامل مهم موفقیت، فرصت ها، خطرات و برنامه های مدیریت فراهم کنند. اعتقاد بر این است که افشای اطلاعات آتی، توانایی سرمایه گذاران را برای پیش بینی سودهای آینده و تصمیم گیری بهتر برای سرمایه گذاری برای ارزیابی جریان های نقدی آتی بهبود می بخشد (حسینی، اسپلیچر و والکر، ۲۰۰۳؛ مینی کیوسی، ۲۰۱۳). شرکت ها به منظور محدود کردن برداشت نامطلوب سرمایه گذاران و ایجاد آگاهی در مورد چشم اندازهای آتی شرکت، ممکن است دست به افشای داوطلبانه بزنند (بارث،

لاندسمن و لانگ، ۲۰۰۷). افشای اطلاعات آتی شکلی از افشای داوطلبانه است که به معنای توضیح اطلاعاتی فراتر از محدوده ای است که پیش از این در سیستم گزارشگری مالی موجود بوده است (الخطیب، ۲۰۱۴). افشای اطلاعات آتی، همانطور که در سایر زمینه های افشای اطلاعات وجود دارد، عدم تقارن اطلاعات بین شرکت ها و ذینفعان را کاهش می دهد. این امر در کاهش شکاف اطلاعاتی بین دو طرف نقش دارد، بنابراین به ذینفعان اجازه می دهد تصمیمات بهتری درباره شرکت ها بگیرند (اوبر و کیلیک، ۲۰۱۲). همچنین جامعه مالی و استاندارد گذاران حسابداری مانند FASB (۲۰۰۱) و IASB (۲۰۱۰)، بطور فزاینده ای اجازه افشای داوطلبانه اطلاعات آتی را به عنوان ابزاری برای برآورده کردن نیازهای اطلاعات سرمایه گذاران داده اند. علاوه بر این، طبق IASB (۲۰۱۰)، تفسیر مدیریت باید شامل اطلاعات آتی باشد و دیدگاه مدیریت درباره شرکت را توضیح دهد. این اطلاعات باید حاوی روندها و عوامل اصلی تعیین کننده نتایج، موقعیت و توسعه آینده شرکت باشد و باید فرصت ها و خطرات مورد انتظار ناشی از آن روندها را شناسایی کند (مینی کیوسی، ۲۰۱۳). در حال حاضر مطالعات متعدد تجربی مزایای اطلاعات آتی را نسبت به عملکرد آینده شرکت ها مورد تجزیه و تحلیل قرار داده اند (کلارکسون، کائو و ریچاردسون، ۱۹۹۴؛ برایان، ۱۹۹۷). همچنین تعدادی از مقاله ها به سودمندی اطلاعات مالی آتی بعنوان مبنای تصمیم گیری برای سرمایه گذاران در زمینه سرمایه گذاری خود اشاره داشتند. دلایل مختلفی درباره مزایای اطلاعات آتی در گزارش های سالانه وجود دارد. مطالعات کیزو و ویگاندت (۱۹۹۵)، بیانگر این واقعیت است که اطلاعات آتی، سودمندی زیادی برای استفاده کنندگان در فرآیند تصمیم گیری و سرمایه گذاری دارد. آن ها همچنین معتقدند که عدم ارایه چنین اطلاعاتی ممکن است سرمایه گذاران را به منابع اطلاعاتی غلط سوق دهد (لیو، ۲۰۱۵). در این پژوهش، پژوهشگران قصد دارند کمیت و کیفیت افشای اطلاعات آتی را در گزارش های سالانه شرکت ها ارزیابی کنند. شواهد ناشی از این پژوهش خواهد توانست به ادبیات جاری در زمینه افشای اطلاعات آتی وسعت بخشد.

مبانی نظری و توسعه فرضیه های پژوهش

مطالعاتی که بررسی می کنند چگونه اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت ها افشا می شوند، نشان می دهد که این نوع اطلاعات می تواند کمی یا کیفی باشد (الجیفری و حسینی، ۲۰۰۷). پژوهش های تجربی، تمایز دقیق و مشخصی بین کمیت و کیفیت افشا، قائل نمی شود. عموماً فرض می شود که کمیت اطلاعات افشا شده، شاخصی در تعیین کیفیت آن به شمار می

های مالزی در بخش تجارت، نسبتاً بیشتر از شرکت‌های سایر بخش‌ها افشا کرده‌اند. کوک (۱۹۹۲)، بوتوسان (۱۹۹۷) و سنگیتا (۱۹۹۸) نیز شواهد دیگری در مورد تأثیر طبقه بندی صنعت بر افشای اطلاعات ارائه دادند (کیلیک، ایگر و کاراباکاک، ۲۰۰۶). با توجه به پژوهش‌های انجام شده فرضیه اول به شرح زیر مطرح می‌شود:

فرضیه اول: سطح افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت‌های صنایع مختلف تفاوت معنی داری دارد.

افشای اطلاعات آتی در گزارش‌های سالانه شرکت‌های سهامی مورد توجه برخی از محققان در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه قرار گرفته است (کیو و همکاران، ۲۰۱۶). با توجه به پژوهش‌های انجام شده، معیارهای مختلفی از نظر دسته بندی موضوعی برای اندازه گیری اطلاعات آتی وجود دارد. طبق چارچوب CICA (۲۰۰۱) این دسته بندی شامل اطلاعات مربوط به سرمایه فکری، کمیته، محیط زیست، منابع مالی، اطلاعات مربوط به فعالیت، سازمان و حاکمیت شرکتی می‌باشد (آباد و براوو، ۲۰۱۰). همچنین لی (۲۰۰۹) از نظر دسته بندی موضوعی به وضعیت بازار محصول، تقاضای مصرف کننده، هزینه، حاشیه سود، نقدینگی و ریسک دادرسی در افشای اطلاعات آتی اشاره نموده است. اطلاعات آتی مقوله اطلاعات مربوط به پیش بینی های آینده است که کاربران را قادر می‌سازد عملکرد آینده یک شرکت را ارزیابی کنند. این مسئله شامل برنامه های مدیریت، ارزیابی فرصت‌ها و خطرات و داده های پیش بینی شده در مورد عملکرد شرکت است. علاوه بر این، اطلاعات آتی پیش بینی های مالی مانند درآمد آتی، درآمد مورد انتظار و جریان نقدی پیش بینی شده را در نظر می‌گیرد. اطلاعات آتی همچنین شامل اطلاعات غیر مالی در مورد اهداف، استراتژی‌ها، خطرات و عدم قطعیت‌هایی است که می‌توانند نتایج فعلی و اهداف مورد انتظار را تحت تأثیر قرار دهند (مینی کیوسی، ۲۰۱۳). به علاوه براوو و آلکایدرویز معتقدند که افشای اطلاعات آتی، شامل هرگونه اطلاعاتی می‌شود که در صورت‌های مالی آتی تأثیر داشته باشد. در چشم انداز اطلاعات آتی، ماهیت تجارت، اهداف و استراتژی های مدیریت، منابع، خطرات و روابط، چشم اندازه‌ها، عملکرد پیش بینی شده شرکت و سایر اطلاعات در موارد متعدد قابل افشا است. سطح این نوع اطلاعات در تخمین میزان تغییر وضعیت مالی، نقدینگی و عملکرد شرکت در آینده ممکن است قابل توجه باشد (براوو و آلکایدرویز، ۲۰۱۹). همچنین کنت و اونگ (۲۰۰۳) تأثیر چهار دسته بندی موضوعی یعنی رقابت، تامین مالی خارجی، نوسانات درآمدی و کیفیت حسابرسی را بر تصمیم شرکت‌های استرالیایی در مورد افشای اطلاعات آتی

رود. در نتیجه، از سنجه های کمیته افشا برای سنجش کیفیت افشا استفاده می‌شود. با این وجود، همچنان شبههاتی باقی بوده و بحث و جدل به منظور دستیابی به مقیاسی اثربخش تر برای اندازه گیری کیفیت افشا همچنان وجود دارد. در این راستا، ژانگ (۲۰۰۵) بین کمیته و کیفیت افشا تمایز قائل می‌شود و معتقد است که کیفیت بر دقت و صحت افشا دلالت دارد و از طریق افزایش در اجماع و صحت انتظارات سرمایه گذاران در مورد افشا اندازه گیری می‌شود. وی از پیش بینی های تحلیلگران به عنوان نماینده انتظارات سرمایه گذاران، استفاده می‌کند. سایر محققان نیز پیشنهاد می‌کنند که کیفیت افشا نه تنها به کمیته، بلکه به چگونگی گسترش دامنه آن در بین موضوع های مختلف نیز بستگی دارد. آن‌ها مدعی هستند که افشای با کیفیت بالا، دارای ویژگی های گسترده و متوازن بودن در بین موضوع های اصلی و فرعی چارچوب موردنظر است (بریتا و بوزولان، ۲۰۰۸). با این حال، اغلب پژوهشگران فرض می‌کنند که کمیته و کیفیت افشا به طور مستقیم همبستگی دارند (بوتوسان، ۱۹۹۷). در پژوهش حاضر برای ارزیابی بعد کمی افشا اطلاعات آتی، سطح افشا و برای ارزیابی بعد کیفی افشا اطلاعات آتی، موضوع و لحن افشای مورد بررسی قرار می‌گیرد. مرور ادبیات در ایران نشان می‌دهد، سطح افشا اطلاعات عمدتاً متوجه افشای اجباری در استانداردهای حسابداری ایران می‌باشد و تحقیق درباره سطح افشای اختیاری هنوز در ابتدای کار وجود دارد. افشا اختیاری در بسیاری از شرکت های پذیرفته شده در بورس های معتبر جهانی مورد تشویق قرار می‌گیرد و از ابعاد مختلفی نظیر اطلاعات مالی، اطلاعات غیرمالی، اطلاعات چشم انداز آتی و غیره برخوردار است (رحمانی و بشری منش، ۱۳۹۳). افشای اطلاعات مالی و غیرمالی آتی توسط مدیران شرکت به صورت داوطلبانه باعث بهبود معنادار اعتبار آن بین مشارکت کنندگان در بازار می‌شود (شوستر و اوکانل، ۲۰۰۶؛ واپرو، ممبا و نجیرو، ۲۰۱۶). تحقیقات زیادی نشان داده اند که سطح افشای اطلاعات براساس بخش اقتصادی که شرکت در آن فعالیت می‌کند متفاوت است. میچل و همکاران (۱۹۹۵) دریافته اند که سطح افشای اطلاعات مالی تحت تأثیر صنعتی است که شرکت به آن تعلق دارد. همچنین اینچوستی (۱۹۹۷) و فرگوسن و همکاران (۲۰۰۲) شواهدی یافتند که شرکت های برخی از صنایع، اطلاعات بیشتری را نسبت به آنچه که در مورد همه صنایع مجاز است فاش می‌کنند. هانیفا و کوک (۲۰۰۰) نشان دادند که با توجه به نوع صنعت، افشای شرکت های مالزی در همه بخش ها کمتر از بخش ساخت و ساز بوده و با کمترین میزان مربوط به بخش مصرفی بوده است. با این حال، سو (۱۹۹۶) دریافت که شرکت

مورد مطالعه قرار داده اند (ویر و کیلیک، ۲۰۱۲). بنابراین، فرضیه دوم به شکل زیر مطرح می شود:

فرضیه دوم: موضوع افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت ها تفاوت معنی داری دارد.

در دهه های اخیر، توسعه بازارهای سرمایه و پیچیدگی روزافزون بازارها و رویدادهای مالی و اقتصادی، انتظارات از حسابداری را افزایش داده و علاوه بر اطلاعات عددی و مالی، خواستار ارائه اطلاعات غیر عددی، غیر مالی و توصیفی نیز شده است. در گزارش های توضیحی حسابداری همیشه انتخاب های زیادی وجود دارد که این انتخاب ها را مدیر و نویسنده انجام می دهد و در آن ها درجاتی از اختیار در رابطه با محتوای گزارش و حتی شکل آن وجود دارد. انتخاب ها ممکن است اختیاری یا غیراختیاری باشد و حتی این اختیار در انتخاب ها در لحن و نحوه بیان و نوشتار مدیران نیز مشاهده می شود، به این مفهوم که نوع نوشتار آن ها در گزارش های مالی و تن صدا و لحن آن ها در جلسات (مجامع عمومی و سایر جلسات با سرمایه گذاران و دیگر استفاده کنندگان) در هنگام ارائه گزارش، باعث ایجاد تغییر در برداشت استفاده کنندگان می شود (رهنمای رودپشتی، نیکومرام و نونهال نهر، ۱۳۹۱). پژوهش های گذشته نشان می دهند که افزودن اطلاعات نوشتاری به اطلاعات کمی، موجب می شود که محتوای اطلاعاتی گزارش های مالی شرکت ها افزایش یابد (داوایس، پیکر و سیدور، ۲۰۱۲). یکی از ویژگی های بسیار مهم اطلاعات نوشتاری، کاربرد لحن در انتقال پیام است (تتلاک، سرتسچنسکی و مکس کاسی، ۲۰۰۸؛ اسپلیچر و والکر، ۲۰۱۰). بنابراین، مدیران با توجه به اینکه نظارت قانونی کمتری بر افشای اطلاعات کیفی در قیاس با اطلاعات کمی وجود دارد، با بهره گیری ماهرانه از واژگان، می توانند تصویر مساعدی از شرکت نشان دهند و ارتباط مناسبی با مشارکت کنندگان بازار برقرار کنند. اما آنچه اهمیت بسزایی دارد، هم جهت کردن انتظارات مشارکت کنندگان با مدیریت است. مدیران این مهم را به واسطه به کارگیری لحن افشای پیام های کیفی انجام می دهند و به این ترتیب سعی می کنند که آینده شرکت را پیش بینی پذیرتر نمایند (هنری، ۲۰۰۸). به طور کلی، مدیران استفاده از گونه های زبان شناختی (لحن خوش بینانه/ بدبینانه) در گزارش های غیر عددی، توضیحی و حتی شفاهی را به عنوان شکلی از ادراک هدفدار، به طور عمدی و آگاهانه به منظور دستکاری و انحراف در ادراک به کار می گیرند (رهنمای رودپشتی و همکاران، ۱۳۹۱). مدیران با استفاده از شرح نوشته های موجود در گزارش های مدیریتی، می توانند بر جنبه متقاعدکنندگی تمرکز کنند. یکی از روش های مهم متقاعدکنندگی این است که با انعکاس و

تکرار واژه های خاص، می توانند لحن مساعدتری را برگزینند و با تاکید بر جوانب عملکرد خود، به بازار سرمایه اطلاع رسانی کنند (دل گودیو و همکاران، ۲۰۱۹). لحن افشا، توسط نسبت واژه های مثبت و منفی که در گزارش سالانه هیات مدیره موجود است مشخص می شود که می تواند شاخصی برای تغییر سطح خوش بینی یا بدبینی افشای گزارش باشد. در مقایسه با گزارش های مالی کمی، مدیران در این حوزه بهتر می توانند مقاصد خود را با انتخاب سبک بیان یا نحوه ارائه اطلاعات دنبال کنند (هنری و لیون، ۲۰۱۶). محدودیت مدیران در خصوص انعطاف پذیر بودن در انتخاب رویه های حسابداری برای دستیابی به اهداف مدیریتی، به افشاهای بدبینانه منجر می شود. استفاده از لحن بدبینانه، دلالت بر این موضوع دارد که مدیران با استفاده از لحن بدبینانه، اطلاعات مربوط تر و آینده نگرتری در خصوص آنچه در حال حاضر در گزارش های سالانه گزارش شده، افشا می کنند. به عبارتی، بیان مشکلات و واقعیت های شرکت در گزارش های هیئت مدیره در قالب استفاده از لحن بدبینانه، زمانی اتفاق می افتد که مدیر، دستکاری در اطلاعات نداشته باشد و به بیان حقایق درباره وضعیت و عملکرد شرکت بپردازد. لحن بدبینانه گزارشگری مالی از قابلیت اتکای بیشتری برخوردار است و بدون سوگیری خاصی بیان می شود. از آن جا که تاکنون پژوهش های گذشته، کمتر متوجه یکی از ابعاد اطلاعات کیفی، یعنی لحن افشا بوده اند (داوایس و تاماسوییت، ۲۰۱۲). با توجه به مطالب بالا فرضیه سوم به شرح زیر مطرح می شود:

فرضیه سوم: لحن افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت ها تفاوت معنی داری دارد.

پیشینه تجربی پژوهش

براوو و آلکایدرویز (۲۰۱۹)، پژوهشی با عنوان بررسی رابطه تخصص مالی مدیران زن در کمیته حسابرسی و افشای داوطلبانه اطلاعات مالی آتی مالی انجام دادند. آن ها از تکنیک تحلیل محتوی برای تحلیل اطلاعات افشا شده در گزارش های سالانه و تخصص مالی مدیران زن استفاده کردند. یافته ها نشان داد بین حضور زنان در کمیته حسابرسی و افشای اطلاعات مالی آتی رابطه معنی داری وجود ندارد.

دل گودیو و همکاران (۲۰۱۹)، ارتباط بین لحن افشای اجباری و ریسک پذیری بانکی را آزمون کردند. آن ها با استفاده از تجزیه و تحلیل متن و فرهنگ لغت مختص متن لوفران و مک دونالد، متوجه شدند که اطلاعات کیفی جمع آوری شده با لحنی منفی به توضیح ریسک و رشکستگی بانک کمک می کند. نتایج آزمون نشان داد که اطلاعات کیفی از طریق لحن افشای اجباری

می‌تواند برای شناسایی ارتباطات بین بانک‌ها، بازار و مدیران استفاده شوند.

مارتایکینن، میخنین و واتسون (۲۰۱۹)، به بررسی لحن افشای گزارش سالانه شرکت‌ها با ویژگی‌های هیئت مدیره شامل: سن مدیران، جنسیت، تحصیلات و تخصص مالی، در یک نمونه از ثبت نام کنندگان SEC از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۴ پرداختند. این مطالعه به نحوه افشای گزارش سالانه کمک می‌کند و نتایج آن نشان داد که لاگران و مک دونالد (۲۰۱۱) پیامدهای اقتصادی مهمی به همراه دارد.

مینی کیوسی (۲۰۱۸)، به بررسی اطلاعات آینده نگر در گزارش‌گری یکپارچه پرداختند. هدف از این تحقیق، بررسی تاثیر ویژگی‌های شرکت بر افشای آینده نگر در گزارشگری یکپارچه بود. یک تحلیل جمعی محتوایی با هدف بررسی سطح موضوعات افشای اطلاعات آینده نگر در ۲۸۲ گزارش یکپارچه موجود در وب سایت شورای گزارشگری یکپارچه بین المللی انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که شرکت‌ها به افشای اطلاعات آتی در گزارشات یکپارچه بی‌میل هستند و سودآوری و اندازه شرکت رابطه معنادار آماری با سطح موضوعات خاص افشای اطلاعات آینده نگر دارند و بالعکس مشخص شده که اهرم در توضیح میزان افشای اطلاعات آینده نگر غیرمعنادار است.

کیو و همکاران (۲۰۱۶)، پژوهشی با عنوان حاکمیت شرکتی و کیفیت افشای اطلاعات آینده نگر: شواهدی از بازار سهام چین را مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها با استفاده از پیش بینی‌های فروش به عنوان شاخص برای اطلاعات آینده نگر و دقت در سنجش کیفیت افشای اطلاعاتی، تاثیر ویژگی‌های حاکمیت شرکتی را بر دقت پیش بینی‌های فروش صورت گرفته توسط شرکت‌های ثبت شده چینی در گزارشات سال ۲۰۱۰ بررسی کردند و از رگرسیون حداقل مربعات معمولی و لجستیک استفاده کردند. نتایج پژوهش نشان داد شرکت‌هایی که حاکمیت شرکتی خوبی دارند احتمالاً نسبت به شرکت‌هایی که به بحث کیفی در خصوص رویه فروش شرکت می‌پردازند، پیش بینی فروش دقیق‌تری دارند. علاوه بر این، شرکت‌هایی با حاکمیت خوب، احتمالاً می‌توانند اطلاعات غیرمالی دقیق‌تری عرضه کنند.

آلگاتامین (۲۰۱۶)، در مطالعه‌ای افشای اطلاعات آینده نگر، شیوه‌های مدیریت سود و ویژگی‌های فردی را مورد آزمون قرار دادند. هدف از این تحقیق، بررسی رابطه میان سطح افشای اطلاعات آینده نگر و شیوه‌های مدیریت سود در شرکت‌های غیرمالی اردن بین سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۳ بود. از تحلیل محتوا در کشف اقلام سطح افشای اطلاعات آینده نگر استفاده شد و سطح افشای اطلاعات آینده نگر با استفاده از شاخص افشا سنجیده شد. نتایج پژوهش نشان داد که اعتماد به نفس بیش از

حد رابطه مثبت و معناداری با شیوه‌های مدیریت سود دارد که همسو با نظریه علامت دهی است. این تحقیق به واسطه‌ی آن که به درک رابطه میان سطح افشای اطلاعات آینده نگر و شیوه‌های مدیریت سود کمک می‌کند؛ اثبات‌گر شواهدی جدید در خصوص تاثیر ویژگی‌های مدیرعامل بر سطح افشای اطلاعات آینده نگر به عنوان شاخصی از افشای داوطلبانه و شیوه‌های مدیریت سود در کشورهای در حال توسعه است.

جالیکاتی و رامسی (۲۰۱۴)، پژوهشی با عنوان محتوای اطلاعات آینده نگر بازارهای اوراق قرضه و مالکانه برای سرمایه‌گذاری‌های انبوه را مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها در این مطالعه به بررسی محتوای متفاوت اطلاعاتی کیو توبین با استفاده از تحلیل موجک پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که محتوای اطلاعات بازارهای اوراق قرضه و مالکانه، به جای آنکه جایگزین هم باشند، مکمل هم هستند.

شمس و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به تبیین مولفه‌های افشا داوطلبانه با رویکرد مسئولیت اجتماعی از دیدگاه متخصصین آموزش عالی پرداختند. آنها مولفه‌ها و شاخص‌های افشا داوطلبانه را با بررسی نظر متخصصین آموزش عالی دانشگاه‌های ایران در یک چارچوب جامع ارائه و مورد تحلیل قرار دادند. جامعه آماری مورد مطالعه شامل اساتید دانشگاه‌های ایران در رشته‌های حسابداری، حسابداری و مدیریت مالی در سال ۱۳۹۶ بود. روش نمونه‌گیری به شیوه هدفمند، مبتنی بر حوزه پژوهش بود. داده‌های پژوهش با استفاده از آزمون تحلیل عاملی اکتشافی از طریق نرم افزار اس پی اس تحلیل شد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که سه بعد برای افشا داوطلبانه شرکت‌ها (اطلاعات عمومی و راهبری، عملکرد و نوآوری و رشد آتی) قابل استخراج بود.

میرعلی، غلامی مقدم و حصارزاده (۱۳۹۷)، به بررسی رابطه لحن گزارشگری مالی، به عنوان یکی از جنبه‌های مهم اطلاعات کیفی گزارش‌های مالی، با عملکرد آتی شرکت و بازده بازار حول روزهای انتشار گزارش‌های مالی پرداختند. به منظور بررسی تجربی این پژوهش، از روش شناسی تحلیل متنی و اطلاعات ۱۴۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که لحن گزارش‌های مالی، انتظارات مدیران از عملکرد آتی شرکت را منعکس می‌کند. با این حال، بازار در روزهای حول انتشار گزارش‌های مالی، پاسخ معنی‌داری به لحن مورد استفاده در گزارش‌های مالی نمی‌دهد.

پورکریم و همکاران (۱۳۹۷)، تاثیر مدیریت سود بر لحن گزارشگری مالی در نظام حسابداری ایران را آزمون کردند. نمونه پژوهش شامل ۱۱۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار

خط، گروه‌هایی از کلمه، صفحه، پاراگراف و یا کل اسناد ضروری است. این تحقیق از جمله، به عنوان واحد ثبت استفاده کرده، زیرا جمله به عنوان واحد تحلیل در مقایسه با سایر واحدهای طولانی، قابل اعتمادتر است (هکستون و میلن، ۱۹۹۶؛ النجار و آبد، ۲۰۱۴). علاوه بر این، ان جی (۱۹۸۵) استدلال کرد که استفاده از واحد خط، بخشی از صفحه و کل اسناد ممکن است نامناسب باشد، چرا که اندازه ستون، نوع خط و ویژگی‌های صفحه ممکن است از یک گزارش هیئت مدیره به مجمع به گزارش دیگر متفاوت باشد. بنابراین، برای برطرف کردن این مشکلات، در پژوهش حاضر از واحد جمله استفاده شد. این پژوهش، از گزارش‌های هیئت مدیره به مجمع استفاده کرد، زیرا شامل افشای اطلاعات آتی حداقل در یکی از موضوع‌های افشا بخش‌ها بود. تمام بخش‌های دیگر گزارش سالانه از تجزیه و تحلیل‌ها حذف شد. ابتدا جستجوی کلید واژه‌ها برای شناسایی واژه‌های بیان‌کننده اطلاعات آتی در بخش افشای داوطلبانه هر گزارش انجام شد. در این پژوهش از فهرست ۳۵ کلید واژه ای که توسط حسینی، اسچلیچر و والکر (۲۰۰۳)؛ آلتگامین، اریبی و آران (۲۰۱۷)؛ آلتگامین (۲۰۱۶)؛ لیو (۲۰۱۵)؛ آتاناسکو و حسینی (۲۰۱۴) و لی (۲۰۰۹) استخراج شده، استفاده گردید. به منظور تجزیه و تحلیل محتوی به شیوه‌ای قابل تکرار، ابتدا یک ابزار چک لیست با پنج بخش برای توصیف موضوع‌های افشای اطلاعات آتی مورد استفاده قرار گرفت، اقلام اولیه ی چک لیست با مطالعه پژوهش‌های گذشته از جمله باراکو، هانکوک و آیزان، (۲۰۰۶)؛ مالی، کاسون و نیپر، (۲۰۰۶)؛ آلتگامین، اریبی و آران (۲۰۱۷)؛ آلتگامین (۲۰۱۶)؛ لیو (۲۰۱۵)؛ آتاناسکو و حسینی (۲۰۱۴)؛ لی (۲۰۰۹)؛ و حسینی (۲۰۰۳) استخراج شده. والاس و ناصر (۱۹۹۶) و فرانسویس و همکاران (۲۰۰۸) معتقدند که هیچ توافق یا نظریه عمومی در مورد انتخاب دسته بندی برای بخش موضوع‌های افشای اطلاعات آتی وجود ندارد. انتخاب، می تواند بر مبنای بررسی متون یا تحلیل محتوای اطلاعات آتی باشد (آلتگامین، اریبی و آران، ۲۰۱۷). چک لیست اولیه لیستی از اقلام اطلاعات آتی شامل اطلاعات مالی و غیر مالی افشاء شده توسط شرکت هاست که در پنج بخش و ۳۸ قلم دسته بندی شد. سپس برای تعدادی از اساتید رشته حسابداری و متخصصین حرفه حسابداری ارسال گردید. بر اساس توصیه‌های ارزشمندی که توسط آن‌ها ارائه شد پنج دسته اطلاعات آتی و لیستی از ۳۳ قلم مورد تایید قرار گرفت که این روش با ادبیات قبلی سازگار است (باراکو، هانکوک و آیزان، ۲۰۰۶)؛ اوسالیوان، ۲۰۰۸؛ مینی کیوسی، ۲۰۱۳). برای اطمینان از پایایی (قابلیت اطمینان) و روایی (اعتبار) فرآیند تجزیه و تحلیل محتوی از سه مرحله استفاده گردید: (۱) یک ابزار کد گذاری مشخص و صریح (چک لیست افشای اطلاعات آتی) برای به حداقل رساندن اختلاف‌ها و تضمین عینی بودن تنظیم شد. (۲) پنج گزارش

تهران برای سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۵ بود، که برای آزمون فرضیه‌ها از رگرسیون چندمتغیره با داده‌های ترکیبی استفاده شد و نتایج نشان داد با کاهش مدیریت سود تعهدی، لحن بدبینانه در گزارشگری مالی افزایش می‌یابد. بر این اساس، دیدگاه فرصت طلبانه در خصوص گزارشگری مالی مدیران صدق می‌کند تا از این طریق، ادراک استفاده‌کنندگان از اطلاعات را منحرف کنند. سدید، بدیعی و نبوی (۱۳۹۴)، به بررسی عوامل موثر بر سطح افشای اطلاعات آتی در گزارش‌های سالانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. آن‌ها در این پژوهش با تدوین شاخص‌هایی به بررسی تاثیر متغیرهای اندازه، نسبت بدهی‌ها، تمرکز مالکیت، عمر شرکت، اندازه حسابرس مستقل و سودآوری بر سطح افشا اطلاعات آتی در گزارش‌های سالانه ۹۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۹۱ پرداختند و با استفاده از تکنیک‌های تحلیل همبستگی و رگرسیون چندمتغیره نسبت به تحلیل فرضیه‌های تحقیق اقدام نمودند. نتایج پژوهش نشان داد که بین متغیرهای اندازه شرکت، نسبت بدهی، اندازه موسسه حسابرسی و سودآوری با سطح افشا اطلاعات آتی حسابداری رابطه معناداری وجود دارد و بین متغیرهای تمرکز مالکیت و سن شرکت با سطح افشا اطلاعات آتی حسابداری رابطه معناداری وجود ندارد.

روش شناسی پژوهش

تجزیه و تحلیل محتوی به طور گسترده در ادبیات گذشته به عنوان یک ابزار قدرتمند برای کشف اطلاعات شرکت‌ها مورد استفاده قرار گرفته است (حسینی و همکاران، ۲۰۰۳)؛ آلتگامین، اریبی و آران، ۲۰۱۷)؛ مینی کیوسی، ۲۰۱۳)؛ حسنین و حسینی، ۲۰۱۵). تحلیل محتوی، تکنیکی برای جمع‌آوری داده‌هاست؛ شامل رمزگذاری اطلاعات کمی و کیفی به گروه‌های از پیش تعریف شده برای استنتاج الگو جهت ارائه و گزارش اطلاعات منتشر شده در یک تحلیل قابل اتکا، معقول و اصولی (کامل، ۲۰۰۷). در واقع این تحلیل به عنوان روش علمی و کمی در تحقیقات علوم اجتماعی توصیف می‌شود که بستگی به درک ارتباطات انسانی دارد (کمپبل و عبدالرحمان، ۲۰۱۰)؛ اویر و کیلیک، ۲۰۱۲). از دهه ۱۹۶۰ بسیاری از محققان به طور گسترده از شاخص افشاء برای اندازه‌گیری میزان اطلاعات منتشر شده در گزارش‌های مالی سالانه استفاده کرده اند (مالی، کاسون و نیپر، ۲۰۰۶)؛ ماتاوا، ۲۰۱۲)؛ آتاناسکو و حسینی، ۲۰۱۴). روش تحلیل محتوی که به منظور اندازه‌گیری میزان افشای اطلاعات آتی شرکت‌ها در بسیاری از مطالعات قبلی مورد استفاده قرار گرفته است، در این مطالعه نیز به کار گرفته شد. در تجزیه و تحلیل محتوی، انتخاب واحدهای ضبط (ثبت) مانند جمله، کلمه،

مورد استفاده قرار گرفت. بدین منظور شاخص افشا در سه مرحله محاسبه شد. در مرحله اول، لیستی از کلیدواژه‌های افشای آتی تهیه شده که شامل ۳۵ واژه (سریع، گمانه زنی، انتظار، سال‌های مالی آتی، ماه‌های آتی، اعتماد، متقاعد کردن، سال مالی جاری، مواجهه، برآورد، نهایی، توقع، تخمین، آتی، امید، هدف، احتمال (عدم احتمال)، آینده نگری، بعدی، جدید، خوش بینانه، نگرش، برنامه ریزی شده، پیش بینی، دورنمای آینده، باقی ماندن، احیا کردن، حوزه، اضطرار، کوتاه (به طور مختصر)، باید، به زودی، آینده، موقعیت دار (به خوبی جایگذاری شده)، سال‌های آتی) بود. در مرحله دوم، جملاتی که حاوی اظهارنظرها و پیش بینی‌های هیات مدیره در گزارش هیات مدیره به مجمع شرکت‌ها بود و کلیدواژه‌های آتی در جمله به کار رفته بود از طریق تحلیل محتوی گزارش‌ها استخراج شد. در مرحله سوم، تعداد جملات که بیانگر سطح افشای اطلاعات آتی است، محاسبه گردید (بعد کمی).

موضوع افشای اطلاعات آتی

در این پژوهش، برای اندازه‌گیری موضوع افشای اطلاعات آتی از چک لیستی شامل پنج بخش و ۳۳ قلم استفاده شد. همزمان با محاسبه‌ی سطح افشای اطلاعات آتی که شامل سه مرحله بود هر جمله‌ی استخراج شده از متن گزارش هیات مدیره به مجمع که شامل کلیدواژه‌های آتی بود با استفاده از چک لیست در بخش و قلم مورد نظر دسته بندی شد. نهایتاً "موضوع افشا از طریق جمع تعداد جملات هر بخش از چک لیست افشا محاسبه گردید. چک لیست افشای اطلاعات آتی به شرح جدول زیر است.

هیئت مدیره به مجمع پنج شرکت توسط سه کدگذار مورد بررسی قرار گرفت تا اطمینان حاصل شود که همه‌ی کدگذاران از روش‌های کدگذاری مشابهی، به منظور کاهش هر گونه تفاوت بین کدها استفاده می‌کنند. (۳) قوانین کدگذاری برای دسته بندی بخش‌ها و اقلام چک لیست توسط پنج حسابدار حرفه‌ای مورد تأیید قرار گرفت و نتایج، به منظور شناسایی اختلافات احتمالی مقایسه شد. جامعه آماری پژوهش حاضر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. از جامعه‌ی آماری یادشده، یازده صنعت به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای تعیین نمونه‌ی نهایی، شرکت‌هایی از صنایع انتخاب شده برگزیده شدند که قبل از سال ۱۳۹۱، برای اولین بار سهام‌شان در بورس عرضه شده باشد، به منظور قابل مقایسه بودن اطلاعات، پایان سال مالی آن‌ها ۲۹ اسفندماه باشد، در طی دوره مورد بررسی تغییر سال مالی نداشته باشد، جزو بانک‌ها و موسسات مالی نباشد، زیرا افشای مالی آن‌ها متفاوت است و اطلاعات مورد نیاز متغیرهای پژوهش در دسترس باشد. با در نظر گرفتن محدودیت‌های بیان شده، در نهایت ۱۳۳ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷ انتخاب شد. گفتنی است، برای جمع‌آوری داده‌ها از نرم افزار صفحه گستر Excell و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از نرم افزار Spss استفاده شده است.

تعریف و سنجش متغیرهای پژوهش

سطح افشای اطلاعات آتی

در این پژوهش، برای اندازه‌گیری سطح افشای اطلاعات آتی روش تحلیل محتوی گزارش هیات مدیره به مجمع شرکت‌ها

جدول (۱) چک لیست افشای اطلاعات آتی

ابعاد	بخش‌ها	اقلام
مالی	اقلام سود و زیانی	فروش بهای تمام شده درآمد هزینه سود زیان تولید
		مخارج سرمایه‌ای سرمایه بازده حقوق صاحبان سهام تامین مالی سرمایه‌گذاری جریان نقدی فرصت‌های رشد ذخایر بدهی‌های احتمالی دارایی‌ها
غیرمالی	استراتژی‌ها	اهداف تعیین شده برای هر عملکرد ماموریت‌ها

قراردادها و طرح های تجاری		
ساختار مالی ساختار مالکیت ساختار تکنولوژی سرمایه فکری و انسانی نوع صنعت	ساختار شرکت	
قوانین و مقررات محیط سیاسی وضعیت اقتصادی مسئولیت اجتماعی موقعیت رقابتی وضعیت بازار منابع مالی و غیرمالی ریسک ها ارتباطات	محیط شرکت	

منابع: آلگاتامین و اریبی و آران (۲۰۱۷)؛ آلگاتامین (۲۰۱۶)، لیو (۲۰۱۵)؛ آناناسکو و حسینی (۲۰۱۴)؛ لی (۲۰۰۹)؛ حسینی، اسپلیکر و والکر (۲۰۰۳)

لحن افشای اطلاعات آتی

در این پژوهش، لحن افشای اطلاعات آینده نگر به سه بخش، لحن مثبت، لحن منفی و لحن خنثی دسته بندی گردید. از این رو هر جمله ی استخراج شده از متن گزارش ها، از نظر بار معنایی جمله (لحن) دسته بندی گردید. سپس جمع تعداد جملات در هر یک از لحن ها محاسبه گردید.

لحن مثبت: بار معنایی جمله امیدبخش بوده و نوید خوبی از آینده دارد مثل افزایش سود شرکت در آینده.

لحن منفی: بار معنایی جمله ناامید کننده بوده و تصویر خوبی از آینده ترسیم نمی کند مثل افزایش بهای تمام شده محصول در سال آینده.

لحن خنثی: بار معنایی جمله مثبت یا منفی نبوده و صرفا گویای وضعیت آتی شرکت است.

یافته های پژوهش

نتایج آزمون فرضیه اول

در فرضیه اول پژوهش، جهت مقایسه سطح افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت های صنایع مختلف از آزمون کروسکال-والیس استفاده شده است. با توجه به خروجی نرم افزار SPSS، مقدار $P\text{ value} < 0.05$ می باشد. در نتیجه فرض صفر رد می شود که نشان دهنده وجود تفاوت معنادار سطح افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت ها می باشد. همچنین قابل ذکر است که بیشترین و کمترین سطح افشای اطلاعات آتی به ترتیب به صنعت قند و شکر (۶۱۸/۶۱) و صنعت ماشین آلات و تجهیزات (۳۲۹/۳۶) تعلق دارد که نتایج به شرح جدول زیر است.

جدول ۲) آزمون کروسکال والیس تفاوت سطح افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت ها

متغیر	سابقه کاری	تعداد	میانگین موزون	آماره	درجه آزادی	سطح معنی داری
سطح افشای اطلاعات آتی	فلزات اساسی	۱۲۶	۵۷۲/۲۶	۱۳۱/۰۳۳	۱۰	۰/۰۰۰۱
	محصولات غذایی و آشامیدنی بجز قندوشکر	۹۱	۶۰۶/۹۸			
	ساخت محصولات فلزی	۱۴	۴۲۰/۹۳			
	ماشین آلات و دستگاه های برقی	۲۸	۵۹۷/۹۱			
	قند و شکر	۱۴	۶۱۸/۶۱			
	سایر محصولات کانی غیرفلزی	۴۹	۵۹۸/۱۱	۹۳۱		
	ماشین آلات و تجهیزات	۶۳	۳۲۹/۳۶			
	محصولات شیمیایی	۱۱۹	۳۴۹/۱۷			
	سیمان، آهک و گچ	۱۱۹	۵۱۴/۴۰			
	خودرو و ساخت قطعات	۱۴۷	۳۹۰/۶۰			
مواد و محصولات دارویی	۱۶۱	۴۰۳/۵۵				
کل						

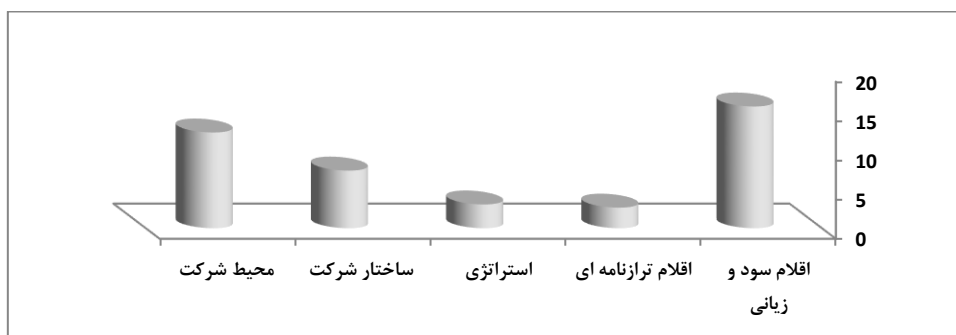
نتایج آزمون فرضیه دوم

کوچک تر از پنج درصد است؛ بنابراین، فرض صفر رد می‌شود؛ یعنی تفاوت معناداری در موضوع افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت‌ها وجود دارد. همچنین نمودار ۱ نشان می‌دهد، بیشترین افشا در بخش ارقام سود و زیانی و کمترین افشا در بخش ارقام تراز نامه ای است.

در فرضیه دوم پژوهش، جهت مقایسه موضوع افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت‌ها از تحلیل واریانس استفاده شده است. همان طور که جدول ۳ نشان می‌دهد، سطح معناداری

جدول ۳) آزمون تحلیل واریانس تفاوت موضوع افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه

متغیر	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگن مربعات	F	سطح معناداری
موضوع افشای اطلاعات آتی	میان گروه‌ها	۵	۶۵۷.۰۸۵	۵۹.۹۹۴	۰.۰۰۰۱
	درون گروه‌ها	۶۰	۱۰.۹۵۲		
	کل	۶۵	۳۹۴۲.۵۷۳		

نمودار (۱) فراوانی افشای اطلاعات آتی از نظر موضوع افشا

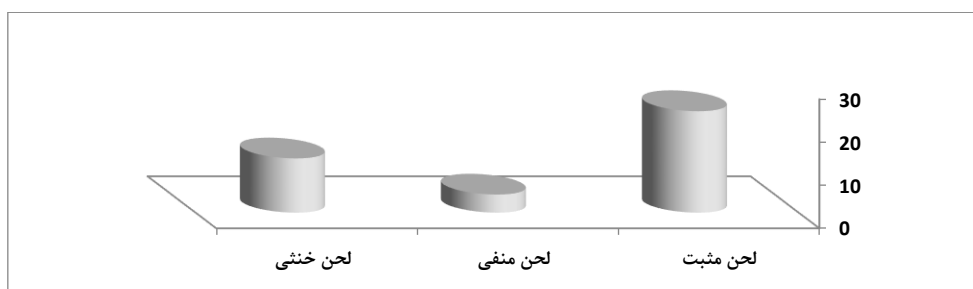
نتایج آزمون فرضیه سوم

معناداری کوچک تر از پنج درصد است؛ بنابراین، فرض صفر رد می‌شود؛ یعنی تفاوت معناداری در لحن افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت‌ها وجود دارد. همچنین نمودار ۲ نشان می‌دهد، بیشترین افشا دارای لحن مثبت و کمترین افشا دارای لحن منفی بوده است.

در فرضیه سوم پژوهش، جهت مقایسه لحن افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت‌ها از آزمون تحلیل واریانس استفاده شده است. همان طور که جدول ۴ نشان می‌دهد، سطح

جدول ۴) آزمون تحلیل واریانس تفاوت لحن افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه

متغیر تحقیق	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگن مربعات	F	مقدار معناداری
لحن افشای اطلاعات آتی	میان گروه‌ها	۲	۱۰۳۷.۲۸۶	۴۹.۷۷۶	۰.۰۰۰۱
	درون گروه‌ها	۳۰	۲۰.۸۳۹		
	کل	۳۲	۲۶۹۹.۷۵۰		

نمودار (۲) فراوانی افشا از نظر لحن افشا

نتیجه گیری و پیشنهادها

افشای اطلاعات توسط شرکت ها یکی از منابع مهم و ارزشمند اطلاعاتی برای سرمایه گذاران، اعتباردهندگان و سایر ذینفعان در جهت تصمیم گیری های اقتصادی و به صورت آگاهانه می باشد. امروزه افشای اطلاعات تنها محدود به اطلاعات مالی در چارچوب گزارش های مالی نیست، بلکه معمولاً دسته ای از اطلاعات غیرمالی نیز با هدف اثرگذاری بر تصمیمات استفاده کنندگان، افشا می شود. با توجه به اینکه مدیران دارای اطلاعات بیشتر و درک بهتری در رابطه با عملکرد آتی شرکت هستند، با در نظر گرفتن هزینه ها و منافع بالقوه افشای اطلاعات، اقدام به افشای اطلاعات در مورد آینده شرکت می کنند. با توجه به اهمیت افشای اطلاعات آتی، پژوهش حاضر به تبیین ابعاد کمی و کیفی افشای اطلاعات آتی در گزارش هیات مدیره به مجمع شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۷ پرداخته است.

نتایج آزمون فرضیه اول نشان داد که سطح افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت های صنایع مختلف تفاوت معنی داری دارد. بیشترین سطح افشای اطلاعات آتی به صنعت قند و شکر و کمترین سطح افشای اطلاعات آتی به صنعت ماشین آلات و تجهیزات تعلق دارد. به نظر می رسد در صنایعی که از ثبات داخلی بالاتری برخوردار بوده و کمتر تحت تاثیر تغییرات قوانین داخلی و خارجی قرار گرفته اند، نظیر قندوشکر، سطح بیشتری از افشای اطلاعات آتی مشاهده می شود. اما صنایعی که بیشتر تحت تاثیر شرایط اقتصادی یا نوسانات نرخ ارز و فضای بازارهای خارجی هستند نظیر ماشین آلات و تجهیزات، از سطح افشای اطلاعات آتی کمتری برخوردار هستند. نتایج همسو با نتایج پژوهش زینی و همکاران (۲۰۱۹)، کلارکسون، کائو و ریچاردسون (۱۹۹۹)، حسینی، اسپلیچر و والکر (۲۰۰۳) و اسپلیچر و والکر (۱۹۹۹) است. برای مثال اسپلیچر و والکر، حسینی و همکارانش شواهدی یافتند مبنی بر این که سطوح بالای افشای اطلاعات آتی در بخش های مشروح گزارش سالانه، توانایی بازار سهام را برای پیش بینی تغییرات درآمدهای آتی بهبود می بخشد. علاوه بر این، کلارکسون و همکارانش شواهدی را ارائه دادند که تغییر در سطح اطلاعات آتی موجود در بحث و تحلیل مدیریت منجر به تغییر مستقیم در عملکرد آینده شرکت می شود.

همچنین نتایج فرضیه دوم پژوهش حاکی از آن است که موضوع افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت ها تفاوت معنی داری دارد. با توجه به نتایج آزمون تحلیل واریانس، بیشترین افشا در بخش اقلام سود و زیانی و کمترین افشا در بخش اقلام تراز نامه ای است. این نتیجه مطابق با پژوهش های

کنت و اونگ (۲۰۰۳) و مغایر با پژوهش بارون، کایل و اوکیف (۱۹۹۹) می باشد. گنت و اونگ تاثیر چهار دسته بندی موضوعی یعنی رقابت، تامین مالی خارجی، نوسانات درآمدی و کیفیت حسابرسی را بر تصمیم شرکت های استرالیایی در مورد افشای اطلاعات آتی مورد مطالعه قرار دادند که نوسانات درآمدی با افشای اطلاعات آتی همراه بود، در حالی که در سایر عوامل اینگونه نبود. در پژوهش بارون و همکارانش عنوان شد که سطوح بالای اطلاعات آتی به ترتیب در بخش مخارج سرمایه ای و عملیات شرکت صورت گرفته است.

نتایج آزمون فرضیه سوم پژوهش نشان داد که لحن افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت ها تفاوت معنی داری دارد. با توجه به نتایج آزمون تحلیل واریانس، بیشترین افشا دارای لحن مثبت، کمترین افشا دارای لحن منفی بوده است. این یافته ها بدین معنی است که مدیران از مدیریت لحن نوشتار در گزارش سالانه هیات مدیره درباره فعالیت و وضعیت عمومی شرکت، به صورت فرصت طلبانه و با انگیزه های راهبردی استفاده می کنند. به عبارت دیگر مدیران قصد دارند با استفاده از لحن غیرعادی نوشتار و از طریق تاثیرگذاری بر ادراک خوانندگان این گزارش ها، اطلاعات بنیادی شرکت را بهتر نشان داده و در نتیجه عملکرد ضعیف آتی شرکت را پنهان نمایند. این نتایج همسو با نتایج ملونی، استاسچرنی ولای (۲۰۱۶)، داویس، پیکر و سیدور (۲۰۱۲)، تیو و ژانگ (۲۰۱۴)، لاخرن و مک دونالد (۲۰۱۱) و هنری و لیون (۲۰۱۶) است. نتایج تحقیقات لاخرن و مک دونالد، هنری و لیون نشان داد که مدیران از واژگان مثبت به تنهایی یا به همراه واژگان خنثی برای بیان انتظارات خود از عملکرد آتی شرکت استفاده می کنند. همچنین ملونی بیان کرد که شرکت ها برای انعکاس تصویری مطلوب از وضعیتشان از لحن مثبت استفاده می نمایند. افزون بر این، نتایج پژوهش داویس و همکارانش، بیانگر وجود رابطه معنادار بین کلمات مثبت و منفی با عملکرد آتی می باشد. آن ها در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که، مدیران برای کاهش واکنش منفی بازار، از لحن خوشبینانه بیشتر از لحن بدبینانه استفاده می کنند. بررسی روند افشای اطلاعات آتی طی دوره زمانی تحقیق نشان داد سطح افشای اطلاعات آتی در صنایع مختلف مربوط به سال ۱۳۹۳ و کمترین سطح افشای اطلاعات مربوط به سال ۱۳۹۱ بوده است. بررسی سطح افشای اطلاعات آتی در دوره زمانی تحقیق نشان می دهد، توجه مدیران شرکت ها به افشای اطلاعات آتی رو به افزایش است. از جمله دلایل این امر می تواند دستورالعمل های تشویقی بورس اوراق بهادار برای بهبود شفافیت اطلاعاتی، رتبه بندی شرکت ها بر حسب کیفیت افشای اطلاعات که به نحوی رقابت در کیفیت گزارشگری ایجاد نموده

تهران. فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال چهارم، شماره ۱۶، صص ۵۷-۶۷.

* شمس، امیر، مهرآذین، علیرضا، مسیح آبادی، ابوالقاسم و شوروزی، محمدرضا. (۱۳۹۸). تبیین مولفه‌های افشا داوطلبانه با رویکرد مسئولیت اجتماعی از دیدگاه متخصصین آموزش عالی. پژوهشنامه تربیتی، دوره ۱۴، شماره ۶۰.

* میرعلی، مهدیه، غلامی مقدم، فایزه و حصارزاده، رضا. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین لحن گزارشگری مالی با عملکرد آتی شرکت و بازده بازار. مجله علمی-پژوهشی دانش حسابداری مالی، دوره ۵، شماره ۳، پیاپی ۱۸، صص ۸۱-۹۸.

- * Abad, Cristina and Bravo, Francisco. (2010), "Board of directors' characteristics and forward-looking Information disclosure strategies", paper presented at Universidad de Seville, Spain. Accounting Research, Vol. 16 No. 1, pp. 111-34.
- * Aljifri, K., Al Ain. & Hussainey, K. (2007). The determinants of forward-looking information in annual reports of UAE companies, *Managerial Auditing Journal*, 22(9), pp. 881-894.
- * Alkhatib, KH. (2014). The determinants of forward-looking information disclosure. *Journal of social and behavioral sciences*(109). pp. 858-864.
- * Al-Najjar, B., and S. Abed. 2014. The association between disclosure of forward-looking information and corporate governance mechanisms: Evidence from the UK before the financial crisis period. *Managerial Auditing Journal* 29 (7):578-595.
- * Alqatamin, R., Aribi, Z.A., & Arun, T. (2017). The effect of CEOs characteristics on forward- looking information. *Journal of Applied Accounting Research*. P.P 1- 26.
- * Alqatamin, R.M.H.,(2016). Forward looking information disclosures, earnings management practices, and The CEOs personal characteristics: The case of Jordan.
- * Athanasakou, V., and K. Hussainey. 2014. The perceived credibility of forward-looking performance disclosures. *Accounting and business research* 44 (3):227-259.
- * Barako, D. G., P. Hancock, and H. Izan. 2006. Factors influencing voluntary corporate disclosure by Kenyan companies. *Corporate Governance: An International Review* 14(2):107-125.
- * Barron, O.E., Kile, C.O. and O'Keefe, T.B. (1999), "MD&A quality as measured by the SEC and analysts' earnings forecasts", *Contemporary Accounting Research*, Vol. 16 No. 1, pp. 75-109.
- * Barth, M., Landsman, W., & Lang, M. (2007). International accounting standards and accounting quality; <http://ssrn.com>, Available online 15 April 2012.
- * Beretta, S. and Bozzolan, S.(2008). Quality versus quantity: the case of forward looking disclosure. *Journal of accounting auditing & finance*, Vol. 23, No.3, pp. 333-375.

و ابلاغ شیوه گزارشگری فعالیت هیئت مدیره باشد. با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان پیشنهادهای کاربردی ذیل را مطرح کرد:

با توجه به نتیجه حاصل از آزمون فرضیه اول که بیانگر تفاوت معنی داری در سطح افشای اطلاعات آتی شرکت‌ها در گزارش سالانه شرکت‌های صنایع مختلف است، لذا پیشنهاد می‌شود به منظور بهبود عملکرد افشای اطلاعات آتی، الزامات قانونی برای انتشار برخی از اطلاعات توسط نهادهای حرفه‌ای و سازمان بورس اوراق بهادار تهران تعیین شود.

با توجه به نتیجه حاصل از آزمون فرضیه دوم که نشان دهنده تفاوت معنی داری در موضوع افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت‌هاست، به مدیران واحدهای تجاری پیشنهاد می‌گردد نسبت به افزایش افشای اطلاعات آتی در بخشهای غیر مالی مبادرت ورزند.

با توجه به نتیجه حاصل از آزمون فرضیه سوم که نشان دهنده تفاوت معنی داری در لحن افشای اطلاعات آتی در گزارش سالانه شرکت‌هاست، به سرمایه‌گذاران و سهامداران پیشنهاد می‌شود در تصمیمات سرمایه‌گذاری خود، لحن گزارش‌های مالی را نیز تحلیل کنند.

در راستای تحقیق انجام شده و نتایج به دست آمده، پیشنهاد می‌شود روند افشای اطلاعات آتی طی دوره ۱۰ ساله مورد بررسی قرار گیرد. همچنین تاثیر لحن افشای اطلاعات آتی بر بازده سهام بررسی شود.

فهرست منابع

- * پورکریم، محمد، جبارزاده کنگرلویی، سعید، بحری ثالث، جمال و قلاوندی، حسن. (۱۳۹۷). تاثیر مدیریت سود بر لحن گزارشگری مالی در نظام حسابداری ایران. *مجله پژوهش‌های حسابداری مالی*، سال دهم، شماره سوم، پیاپی ۳۷، صص ۲۱-۴۴.
- * رحمانی، علی و بشیری منش، نازنین. (۱۳۹۳). مروری بر ادبیات افشا اطلاعات در ایران. *مجله پژوهش حسابداری*، شماره ۱۵، صص ۳۶-۶۷.
- * رهنمای رودپشتی، فریدون، نیکومرام، هاشم و نونهال نهر، علی اکبر. (۱۳۹۱). ارزیابی تاثیر رویکردهای قضاوتی و شناختی زبان در گزارش‌های توضیحی حسابداری. *مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، دوره ۱۹، شماره ۲، صص ۴۷-۷۲.
- * سدیدی، مهدی، بدیعی، حسین و نبوی، حمید. (۱۳۹۴). بررسی عوامل موثر بر سطح افشای اطلاعات آتی در گزارش‌های سالانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار

- * Gallegati, M., Ramsey, J., (2014). The forward looking information content of equity and bond markets for aggregate investments. *Journal of economics and business*, pp.1-24.
- * Hackston, D., and M. J. Milne. 1996. Some determinants of social and environmental disclosures in New Zealand companies. *Accounting, Auditing & Accountability Journal* 9 (1):77-108.
- * Hassanein, A., Hussainey, K.H., (2015). Is forward-looking financial disclosure really information? Evidence from UK narrative statement. *Journal of International Review of financial Analysis*. pp. 1-36.
- * Henry, E. & Leone, J.A. (2016). Measuring Qualitative Information in Capital Market Research: Comparison of Alternative Methodologies to Measure Disclosure Tone. *Journal of accounting Review*, 91(1), 153-178.
- * Henry, E. & Leone, J.A. (2016). Measuring Qualitative Information in Capital Market Research: Comparison of Alternative Methodologies to Measure Disclosure Tone. *Journal of accounting Review*, 91(1), 153-178.
- * Henry, E. (2008). Are investors influenced by how earnings press releases are written? *Journal of Business Communication*, 45 (4), 363-407.
- * Hussainey, K., T. Schleicher, and M. Walker. (2003). Undertaking large-scale disclosure studies when AIMR-FAF ratings are not available: the case of prices leading earnings. *Accounting and business research* 33 (4):275-294.
- * Kamla, R. (2007). Critically appreciating social accounting and reporting in the Arab Middle East: A post colonial perspective. *Adv. Int. Account*, 20, 155-177.
- * Li, F., (2009). The information content of the forward-looking statement in corporate filing- a naïve Bayesian machine learning approach. pp. 1-57.
- * Liu, S., (2015). Corporate governance and forward-looking disclosure: Evidence from china. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. pp. 1-45.
- * Liu, S., (2015). Corporate governance and forward-looking disclosure: Evidence from china. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. pp. 1-45.
- * Loughran, T. & McDonald, B. (2011). When is a liability not a liability? Textual analysis, dictionaries, and 10-Ks. *Journal of Finance*, 66 (1), 35-65.
- * Maali, B., P. Casson, and C. Napier. 2006. Social reporting by Islamic banks. *Abacus* 42(2):266-289.
- * Martikainen, M., Miihkinen, A., & Watson, L. (2019). Board characteristics and disclosure tone. Electronic copy available at: <http://ssrn.com/abstract=3410036>.
- * Mathuva, D. 2012. The Determinants of Forward-looking Disclosures in Interim Reports for Non-financial Firms: Evidence from a Developing Country. *International Journal of Accounting and Financial Reporting* 2 (2):Pages 125-141.
- * Melloni, G., Stacchezzini, R., & Lai, A. (2016). The tone of business model disclosure: an impression management analysis of the integrated reports.
- * Botoson, C.A. (1997). Disclosure level and the cost of equity capital. *The accounting review*, Vol.22, No.3, pp. 323-349.
- * Bravo, F., & Alcaide-Ruiz, M.D. (2019). The disclosure of financial forward-looking information: Dose the financial expertise? *Gender in Management: An International Journal*.
- * Bryan SH (1997). Incremental information content of required disclosures contained in management discussion and analysis, *Account. Rev.* 72(2):285-301.
- * Bryan, S. H. (1997). Incremental information content of required disclosures contained in management discussion and analysis. *Accounting Review*:285-301.
- * Bujaki, M., Zeghal, D. & Bozec, R., (1999). The disclosure of future oriented information in annual reports of Canadian corporation. Working paper: 44, University of Ottawa, Canada.
- * Campbell, D.J., & Abdul Rahman, M.R. (2010). A longitudinal examination of intellectual capital reporting in Marks & Spencer annual reports, 1978-2008. *The British Accounting Review*, 42(1), 56-70.
- * Celik, O., Ecer, A., & Karabacak, H. (2006). Disclosure of forward-looking information: Evidence from Listed Companies on Istanbul Stock Exchange (ISE). *Journal of Investment Management and Financial Innovations*. Vol 3, Issue 2. P.P 197-216.
- * Clarkson PM, Kao JL, Richardson GD (1994). The voluntary inclusion of forecasts in the MD&A section of annual reports, *Contemp. Account. Res.* 11(1):423-450.
- * Clarkson, P.M., Kao, J.L. and Richardson, G.D. (1999). "Evidence that management discussion and analysis (MD&A) is a part of a firm's overall disclosure package", *Contemporary*
- * Davis, A. K., Tama-Sweet, I. (2012). Managers Use of Language Across Alternative Disclosure Outlets: Earnings Press Releases versus MD&A. *Contemporary Accounting Research*: 29 (3) , 804-837.
- * Davis, A. K., Piger, J.M., & Sedor, L. M. (2012). Beyond the numbers: Measuring the information content of earnings press release language. *Contemporary Accounting Research*, 29 (3), 845-868.
- * Davis, A. K., Piger, J.M., & Sedor, L. M. (2012). Beyond the numbers: Measuring the information content of earnings press release language. *Contemporary Accounting Research*, 29 (3), 845-868.
- * Del Gaudio, B.L., Megaravalli, A.V., Sampagnaro, G., & Verdoliva, V. (2019). Mandatory disclosure tone and bank risk-taking: Evidence from Europe. *Journal of Economics Letters*. P.P 1-5.
- * Francis, J., A. H. Huang, S. Rajgopal, and A. Y. Zang. 2008a. CEO Reputation and Earnings Quality. *Contemporary accounting research* 25 (1):109-147.
- * Francis, J., D. Nanda, and P. Olsson. 2008b. Voluntary disclosure, earnings quality, and cost of capital. *Journal of Accounting Research* 46 (1):53-99.

Kenya. International Journal of Academic Research in Business and Social Science. Vol.6, No.11. ISSN: 2222- 6990.

Journal of Management & Governance, 20(2), 295–320.

- * Menicucci, E. (2013). Firms characteristics and forward-looking information in management commentaries of Italian listed companies. African Journal of Business Management 7(17):1667-1674.
- * Menicucci, E.,(2018). Exploring forward-looking information in integrated reporting: a multi-dimensional analysis. Journal of applied accounting research. pp. 1-19.
- * Ng, L. 1985. Social responsibility disclosures of selected New Zealand companies for 1981, 1982 and 1983, occasional paper,(vol. 54). Palmerston North: Massey University.
- * O'Sullivan, M., M. Percy, and J. Stewart. 2008. Australian evidence on corporate governance attributes and their association with forward-looking information in the annual report. Journal of Management & Governance 12 (1):5-35.
- * Qu, W., Ee, M., Liu, L., Wise, V., Cary, P.(2016). Corporate governance and quality of forward-looking information. Asian Review of Accounting, Vol, 23 lss1. pp. 39-67.
- * Qu, W., Ee, M., Liu, L., Wise, V., Cary, P.(2016). Corporate governance and quality of forward-looking information. Asian Review of Accounting, Vol, 23 lss1. pp. 39-67.
- * Schleicher, T. & Walker, M. (2010). Bias in the tone of forward-looking narratives. Accounting and Business Research, 40(4), 371–390.
- * Schleicher, T. and Walker, M. (1999). "Share price anticipation of earnings and management's discussion of operations and financing" Accounting and Business Research, 29 (4): 321-35.
- * Schuster, P., & O'Connell, V. (2006). The trend toward voluntary corporate disclosures. Management Accounting Quarterly, 7(2), 1.
- * Tetlock, P. C., Saar-Tsechansky, M. & Macskassy, S. (2008). More than words: Quantifying language to measure firms' fundamentals. The Journal of Finance, 63, 1437-1467.
- * Uyar, A., & Kilic, M. (2012). Influence of corporate attributes on forward- looking information disclosure in publicly traded Turkish corporations. Procedia-Social and Behavioral Sciences 62(2012) 244-252.
- * Uyar, A., & Kilic, M. (2012). Influence of corporate attributes on forward-looking information disclosure in publicly traded Turkish corporations, Procedia - Social and Behavioral Sciences 62 (2012) 244 – 252.
- * Uyar, A., & Kilic, M. (2012). The influence of firm characteristics on disclosure of financial ratios in annual reports of Turkish firms listed in the Istanbul Stock Exchange. International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation, 8(2), 137-156.
- * Wallace, R., and K. Naser. 1996. Firm-specific determinants of the comprehensiveness of mandatory disclosure in the corporate annual reports of firms listed on the stock exchange of Hong Kong. Journal of Accounting and Public Policy 14 (4):311-368.
- * Waweru, F.W., Memba, F.S., & Njeru, A. (2016). Relationship between forward- looking information disclosure and financial performance of non-financial firms listed in Nairobi Securities Exchange,

Accounting Knowledge & Management Auditing

Vol. 12/ No. 46/ Summer 2023

Explanation of the quantitative and qualitative dimensions of forward-looking information disclosure in the annual reports of companies in Iran

Neda Aghai

Ph.D. Student of Accounting, Tonekabon Branch, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran n.aghai1989@gmail.com

Razieh Alikhani

Department of Accounting, chalous Branch, Islamic Azad University, chalous, Iran

(Corresponding author)

Alikhani_r2@yahoo.com

Mehdi Maranjory

Department of Accounting, chalous Branch, Islamic Azad University, chalous, Iran

Mr. Maranjory@gmail.com

Mahmood Samadi

Department of Accounting, Tonekabon Branch, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran

mstlargani@gmail.com

Abstract

The purpose of the present study is to explore qualitative and quantitative dimensions of the forward-looking information disclosure of the annual reports of the firms. Content analysis has been utilized to measure the quality and quantity of the firms' forward-looking information. In this research, the unit of the content analysis is the number of sentences. For this reason, board of directors reports presented to 133 listed firms of Tehran stock exchange market during 2012 to 2018 was investigated. In order to analyze findings, Excel and SPSS were utilized. The results indicated that there is a significant difference between the levels of the disclosure in various industries. Industries of sugar and machinery and equipment had the highest and the lowest level of disclosure, respectively. Future information disclosure presented to the firm's board of directors has a significant difference. Profit and loss and balance sheet items had the highest and the lowest level of disclosure, respectively. In the end, the tone of the forward-looking information disclosure has significant difference in the annual reports of the firms. The highest and the lowest disclosures contain positive and negative tone, respectively.

Keywords: Forward-looking Information Disclosure, Quantitative Dimension, Qualitative Dimension.